TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2025. gada 1. augustā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dabas vide – Direktīva 2009/147/EK – Savvaļas putnu aizsardzība – 5. pants – Aizliegumi putnu aizsardzības nodrošināšanas vajadzībām – 9. pants – Atkāpes – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16. un 17. pants – Aizliegums cirst kokus putnu pārošanās un ligzdošanas laikā

Lietā C-784/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Riigikohus* (Augstākā tiesa, Igaunija) iesniegusi ar 2023. gada 19. decembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 19. decembrī, tiesvedībā

OÜ Voore Mets,

AS Lemeks Põlva

pret

Keskkonnaamet,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja M. L. Arasteja Saūna [*M. L. Arastey Sahún*], tiesneši D. Gracijs [*D. Gratsias*], J. Regans [*E. Regan*], J. Pasers [*J. Passer*] (referents) un B. Smulderss [*B. Smulders*],

ģenerāladvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretāre: S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2024. gada 11. decembrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *OÜ Voore Mets* vārdā – *I. Veso*, *vandeadvokaat*,

– *AS Lemeks Põlva* vārdā – *A. Hainsoo* un *M. Paloots*,

– Igaunijas valdības vārdā – *M. Kriisa*, pārstāve,

* Tiesvedības valoda – igauņu.

– Somijas valdības vārdā – *H. Leppo* un *M. Pere*, pārstāves,

– Zviedrijas valdības vārdā – *F.-L. Göransson* un *C. Meyer-Seitz*, pārstāves,

– Eiropas Parlamenta vārdā – *M. Allik* un *W. D. Kuzmienko*, pārstāvji,

– Eiropas Savienības Padomes vārdā – *M. Alver* un *A. Maceroni*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *E. Randvere* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2025. gada 6. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV 2010, L 20, 7. lpp.; turpmāk tekstā – "Putnu direktīva") 5. panta a), b) un d) punktu un 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta trešo ievilkumu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 16. un 17. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar divām tiesvedībām attiecīgi starp *OÜ Voore Mets* un *AS Lemeks Põlva*, no vienas puses, un *Keskkonnaamet* (Vides aģentūra, Igaunija), no otras puses, par rīkojumiem, ar kuriem pēdējā minētā apturējusi koku ciršanu, lai aizsargātu putnu pārošanos.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Putnu direktīva

3 Putnu direktīvas 3., 5., 7., 8. un 10. apsvērumā ir teikts:

"(3) Dalībvalstu Eiropas teritorijā pastāvīgi sarūk, dažreiz pat ļoti strauji, daudzu tur sastopamo savvaļas putnu sugu skaitliskais sastāvs. Šāds putnu skaita samazinājums rada nopietnus draudus dabas vides saglabāšanai, jo īpaši tādēļ, ka tādējādi tiek izjaukts bioloģiskais līdzsvars.

[..]

(5) Dalībvalstu Eiropas teritorijā sastopamo savvaļas putnu sugu aizsardzība jāveic, ņemot vērā [Eiropas] Kopienas mērķus uzlabot dzīves apstākļus un panākt noturīgu attīstību.

[..]

(7) Dabas aizsardzības mērķis ir nodrošināt dabas resursu ilglaicīgu aizsardzību un apsaimniekošanu, jo tie ir Eiropas tautu dabas mantojuma sastāvdaļa. Šādi var uzraudzīt dabas resursus un regulēt to izmantošanu, balstoties uz nepieciešamiem pasākumiem, kas ļauj iespēju robežās saprātīgi uzturēt un koriģēt dabīgo līdzsvaru starp sugām.

(8) Lai aizsargātu jebkuru putnu sugu, ir svarīgi pietiekamā mērā saglabāt, uzturēt vai atjaunot dzīvotņu daudzveidību un to teritoriju. Nodrošinot dažu putnu sugu izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā, ir jāveic īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi. Šajos pasākumos jāiekļauj arī migrējošās sugas, un tie jākoordinē ar mērķi izveidot vienotu sistēmu.

[..]

(10) Dažas sugas drīkst medīt, un tas nepārsniedz pieļaujamos dabas izmantošanas apmērus, ņemot vērā to populāciju lielumu, ģeogrāfisko izplatību un vairošanās spēju Kopienā kopumā, ja vien ir noteikti un tiek ievēroti daži ierobežojumi, un šādas medības netraucē uzturēt šo sugu populācijas pietiekamā skaitliskā līmenī."

4 Šīs direktīvas 1. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šī direktīva attiecas uz visu tādu savvaļas putnu sugu aizsardzību, kas sastopamas to dalībvalstu Eiropas teritorijā, uz kurām attiecas Līgums. Tajā paredzēta šo sugu aizsardzība, apsaimniekošana un uzraudzība un noteiktas to izmantošanas normas."

5 Minētās direktīvas 2. pantā ir paredzēts:

"Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai skaitliski uzturētu 1. pantā minēto sugu populācijas tādā līmenī, kas pirmām kārtām atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras prasībām, tajā pašā laikā ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības, vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim."

6 Šīs direktīvas 5. pantā ir noteikts:

"Neskarot 7. un 9. pantu, dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai izveidotu vispārēju aizsardzības sistēmu visām 1. pantā minētajām putnu sugām, jo īpaši aizliedzot:

a) jebkādā veidā apzināti nonāvēt vai sagūstīt putnus;

b) apzināti iznīcināt vai bojāt putnu ligzdas un olas vai pārvietot to ligzdas;

c) lasīt putnu olas dabā un paturēt tās pat tad, ja olas ir tukšas;

d) apzināti traucēt putnus, jo īpaši vairošanās un ligzdošanas laikā, ja šādi traucējumi būtiski skar šīs direktīvas mērķus;

e) turēt to sugu putnus, kuras aizliegts medīt un sagūstīt."

7 Saskaņā ar Putnu direktīvas 9. panta 1. punktu:

"Ja nevar rast citu pieņemamu risinājumu, dalībvalstis var atkāpties no 5. līdz 8. panta noteikumiem šādu iemeslu dēļ:

a) – sabiedrības veselības aizsardzības un drošības interesēs,

– lidojumu drošības interesēs,

– lai nepieļautu nopietnu kaitējumu kultūraugiem, lauksaimniecības dzīvniekiem, mežiem, zvejniecībai un ūdeņiem,

– lai aizsargātu floru un faunu;

b) pētniecības un mācību nolūkā, veicot populācijas atjaunošanu, sugu reintrodukciju un šim nolūkam nepieciešamo pavairošanu;

c) lai stingri kontrolētos apstākļos un izlases veidā atļautu nelielā skaitā sagūstīt, turēt vai citādi saprātīgi izmantot dažus putnus."

Dzīvotņu direktīva

8 Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.; turpmāk tekstā – "Dzīvotņu direktīva") 12. pantā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

a) minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā;

b) minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā;

c) apzinātu postīšanu vai olu vākšanu savvaļā;

d) vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.

2. Attiecībā uz minētajām sugām dalībvalstis aizliedz savvaļā iegūtu īpatņu turēšanu, transportēšanu un pārdošanu vai apmaiņu, un to piedāvāšanu pārdošanai vai apmaiņai, izņemot gadījumus, kad īpatnis likumīgi iegūts pirms šīs direktīvas ieviešanas.

3. Šā panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā un 2. punktā minētos aizliegumus piemēro visā to dzīvnieku dzīves ciklā, uz kuriem attiecas šis pants.

[..]"

Igaunijas tiesības

Metsaseadus

9 2006. gada 7. jūnija *Metsaseadus* (*MS*) (Mežu likums) (*RT* I 2006, 30, 232) – redakcijā, kas piemērojama pamatlietās – (*RT* I, 04.01.2021., 10) (turpmāk tekstā – "*MS*") 28. panta 7. punktā ir paredzēts:

"izlases cirtes var veikt ar nolūku:

[..]

2) palielināt meža vērtību, pārvaldīt meža blīvumu un sastāvu un dot iespēju izmantot koksni no kokiem, kas tuvākajā laikā varētu nokrist (retināšana);

[..]".

10 *MS* 29. panta 1. punktā ir noteikts:

"Kailcirtes gadījumā gada laikā nocērt visus vienas meža platības kokus, izņemot:

1) sēklaskokus, tas ir, 20–70 meža priedes, bērzus (*Betula verrucosa*), parastos ošus, parastos ozolus, alkšņus, gludās gobas vai kalnu gobas atsevišķi vai mazā grupā uz vienu hektāru, un jaunus kokus, kurus iespējams izmantot atkārtotā apmežošanā;

[..]

3) pāraugušus kokus, tas ir, kokus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu floras un faunas daudzveidību, vai to stabili stāvošus stumbrus, kuriem koka kopapjoms ir vismaz pieci kubikmetri uz vienu hektāru, vai vismaz desmit kubikmetru apmērā uz vienu hektāru kailcirtes gadījumā vairāk nekā piecu hektāru platībā."

11 *MS* 40. pantā ir paredzēts:

"[..]

(2) Vides aģentūra ir tiesīga izdot rīkojumus, balstoties uz atzinumu par mežu aizsardzību, lai izvairītos no kaitējuma mežiem un kavētu tā izplatīšanos. Papildus šā likuma 25. panta 9. punkta 1.–5. un 7.–9. apakšpunktā ietvertajām norādēm, rīkojuma rezolutīvajā daļā uzdod izbeigt kaitējošās darbības vai atturēties no jebkādas darbības, kas varētu radīt kaitējumu, likvidēt bīstamības avotu un novērst nodarītā kaitējuma sekas. Šā likuma 25. panta 8. punktā paredzētajos apstākļos rīkojumu nosūta tajā minētajam saistību izpildītājam.

[..]

(10) Lai aizsargātu dzīvniekus to pārošanās sezonā, par nozari atbildīgais ministrs var ar noteikumiem ierobežot daudzfrontālo audžu un jaukto audžu cirtes laikposmā no 15. aprīļa līdz 15. jūnijam.

[..]"

12 *MS* 41. pants ir formulēts šādi:

"(1) Meža īpašnieks vai tā pārstāvis [..] iesniedz Vides aģentūrai paziņojumu par koku ciršanu:

1) par plānotajām cirtēm, izņemot selektīvās cirtes;

[..]

(8) Ja plānotā cirte neatbilst normatīvo tiesību aktu prasībām, Vides aģentūra ir tiesīga atteikt tās reģistrāciju, rakstveidā norādot šā atteikuma iemeslus un izklāstot ieteikumus, kā panākt darbības atbilstību normatīvajiem tiesību aktiem.

(8^1) Ja plānotā cirte atbilst normatīvo tiesību aktu prasībām, Vides aģentūra to reģistrē Mežu reģistrā. [..]"

Loomakaitseseadus

13 Saskaņā ar 2000. gada 13. decembra *Loomakaitseseadus* (*LoKS*) (Dzīvnieku aizsardzības likums) (*RT* I 2001, 3, 4) – redakcijā, kas piemērojama pamatlietās – (*RT* I, 30.12.2020., 12) (turpmāk tekstā – "*LoKS*") 2. pantu:

"(1) Šā likuma vajadzībām [..] putns [..] ir dzīvnieks.

[..]"

14 Saskaņā ar *LoKS* 7. pantu:

"(1) Lai izvairītos no savvaļas dzīvnieku nonāvēšanas, iestādes, kuras atbildīgas par šā likuma piemērošanu, ir tiesīgas:

[..]

3) apturēt mežizstrādes darbus [..]savvaļas dzīvnieku pārošanās laikā.

[..]"

Looduskaitseseadus

15 2004. gada 21. aprīļa *Looduskaitseseadus* (*LKS*) (Dabas aizsardzības likums) (*RT* I 2004, 38, 258) – redakcijā, kas piemērojama pamatlietās – (*RT* I, 30.12.2020., 7) (turpmāk tekstā – "*LKS*") 55. pantā ir noteikts:

"(1) aizsargātas sugas īpatņa apzināta nonāvēšana, izņemot eitanāzijas nolūkā, ir aizliegta.

[..]

(3) II vai III kategorijas aizsargātas sugas īpatņa nonāvēšana ir atļauta:

[..]

4) ja tas ir nepieciešami, lai izvairītos no kaitējuma [..] citu veidu vērtīgam īpašumam

[..]

(5) Šā panta 1. punktā [..] un 3. punkta 2.–5. apakšpunktā minētajos gadījumos dzīvnieka nonāvēšanai ir nepieciešama Vides aģentūras atļauja.

(5^1) Šā panta 5. punktā un 6^1. punkta 1. un 2. apakšpunktā minēto atļauju var piešķirt, ja nav pieejami citi, dzīvniekiem un putniem mazāk kaitējoši līdzekļi situācijas atrisināšanai. Atļaujā norāda:

1) sugas un īpatņus, attiecībā uz kuriem ir piešķirta šī atļauja;

2) darbības veikšanas vajadzībām atļautos līdzekļus, rīkus vai metodes;

3) bīstamības vai risku situācijas, laiku un vietu, kuros var veikt šo darbību;

4) atļaujas adresātu;

5) uzraudzības līdzekļus vai citus apsekošanas un rezultātu pārbaudes līdzekļus.

[..]

(6^1) Savvaļas putnu gadījumā ir aizliegta:

1) ligzdu un olu apzināta iznīcināšana un apzināta bojāšana vai ligzdu iznīcināšana, izņemot šā panta 3. punkta 2.–5. apakšpunktā paredzētos gadījumos ar Vides aģentūras atļauju;

2) apzināta traucēšana, it īpaši ligzdu būves un ligzdošanas laikā, izņemot [..] šā panta 3. punkta 2.–5. apakšpunktā paredzētos gadījumus, ar Vides aģentūras atļauju [..]

[..].”

Mežsaimniecības kodekss

16 *Metsa majandamise eeskiri* (Mežsaimniecības kodekss) (*RTL* 2007, 2, 16) – redakcijā, kas piemērojama pamatlietās – (*RT* I, 06.04.2021., 8) 22. pantā ir paredzēts:

“[..]

(5) Atzinuma par mežu aizsardzību sagatavošanu ierosina Vides aģentūra, balstoties uz informāciju, kas iegūta, izmantojot paziņojumu par koku ciršanu vai jebkuru citu līdzekli:

1) ar mērķi izdot rīkojumu, ar ko paredzēts izvairīties no kaitējuma mežiem un kavēt tā izplatību;

[..]

(6) Lai pasūtītu atzinumu par mežu aizsardzību, meža īpašnieks iesniedz Vides aģentūrai paziņojumu par kaitējumu mežam, kura mērķis ir tāda meža atkārtota apmežošana, kurš

iznīcināts vētrā, plūdos, plaša mēroga meža ugunsgrēkā vai tāda cita nopietna kaitējuma rezultātā, ko izraisījusi dabas parādība [..], vai kura stāvoklis ir pasliktinājies dabas faktoru dēļ, kā arī tādas mežaudzes atjaunošana, kurai raksturīgs nepietiekams fenotips vai kurai no meža īpašnieka neatkarīga iemesla dēļ ir mazs šķērslaukums un mazs blīvums. [..]"

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

17 *Voore Mets* 2021. gada pavasarī pēc mežsaimniecības paziņojumu reģistrēšanas veica koku ciršanu *Pällo-Reino* meža platībās, kas atrodas *Jõgeva* (Igaunija) pašvaldības teritorijā. Tā bija kailcirte *MS* 29. panta 1. punkta izpratnē.

18 Savukārt *Lemeks Põlva* no *Järveääre* meža platību, kas atrodas *Põlva* (Igaunija) pašvaldības teritorijā, īpašnieka iegādājās mežaudžu izstrādes tiesības. Tās 2021. gada 4. maija mežsaimniecības paziņojumos bija paredzēts, ka vienā šīs meža platību gabalā tiks veiktas izlases cirtes *MS* 28. panta 7. punkta izpratnē, bet četros citos minēto meža platību gabalos – kailcirte.

19 Vides aģentūra ar 2021. gada 17. un 21. maija rīkojumiem – sākotnēji līdz 2021. gada 21. maijam, pēc tam līdz 2021. gada 31. jūlijam – apturēja koku ciršanu, ko *Voore Mets* veica *Pällo-Reino* meža platībās. Vides aģentūra ar 2021. gada 21. un 26. maija rīkojumiem apturēja – sākotnēji līdz 2021. gada 26. maijam, pēc tam līdz 2021. gada 15. jūlijam – koku ciršanu, ko *Lemeks Põlva* veica *Järveääre* meža platībās.

20 Šie rīkojumi tika izdoti uz *LoKS* 7. panta 1. punkta 3. apakšpunkta un *LKS* 55. panta 6^1. punkta pamata. Pirmie rīkojumi, proti, 2021. gada 17. maija rīkojums, kas adresēts *Voore Mets*, un 2021. gada 21. maija rīkojums, kas adresēts *Lemeks Põlva*, bija balstīti uz konstatējumu, ka ir zinātniski pierādīts, ka katrā mežā atrodas ligzdas vismaz vienam putnu pārim uz vienu hektāru, lai gan turpmāka koku ciršana faktiski rada risku, ka putni tiks traucēti pārošanās un ligzdošanas laikā, kā arī ligzdas tiks apzināti iznīcinātas vai bojātas. Nākamajos rīkojumos, proti, 2021. gada 21. maija rīkojumā, kas adresēts *Voore Mets*, un 2021. gada 26. maija rīkojumā, kurš adresēts *Lemeks Põlva*, turklāt bija norādīts, ka pārbaudēs uz vietas attiecīgajās meža platībās abos gadījumos bija iespējams konstatēt desmit dažādu putnu sugu noteikti zināmu, varbūtēju vai iespējamu ligzdošanu attiecīgajos zemesgabalos.

21 Konkrētāk, pirmkārt, kā norādīts 2021. gada 21. maija rīkojumā, kas adresēts *Voore Mets*, tajā pašā dienā notikušajā pārbaudē uz vietas *Pällo-Reino* zemesgabalā pēc dziedāšanas un izskata tika konstatēti šādi putni, kuri, visticamāk, ligzdo šajā teritorijā: svirlītis (*Phylloscopus sibilatrix*), paceplītis (*Troglodytes troglodytes*), melnais meža strazds (*Turdus merula*), dziedātājstrazds (*Turdus philomelos*) un žubīte (*Fringilla coelebs*). Tika atklāta arī dzilnīša (*Sitta europaea*) un svilpju (*Pyrrhula pyrrhula*) varbūtēja ligzdošana. Turklāt šajā rīkojumā tika norādīts, ka – ar lielu varbūtību – attiecīgajā zemesgabalā ligzdo arī čunčiņš (*Phylloscopus collybita*), vītītis (*Phylloscopus trochilus*), kā arī mazais mušķērājs (*Ficedula parva*). Šajā kontekstā minētajā rīkojumā ir precizēts, ka mežizstrādes darbu apturēšana līdz 31. jūlijam nodrošina arī tādu vēlu ligzdojošo putnu aizsardzību kā svirlītis.

22 Otrkārt, kā norādīts 2021. gada 26. maija rīkojumā, kas adresēts *Lemeks Põlva*, pārbaudē uz vietas *Järveääre* zemesgabalā bija konstatējams, ka tajā noteikti ligzdoja dižraibais dzenis (*Dendrocopos major*) un žubīte, varbūt arī lielā zīlīte (*Parus major*) un sīlis (*Garrulus glandarius*), kā arī – ar mazāku varbūtību – čunčiņš, svirlītis, dārza ķauķis (*Sylvia borin*), paceplītis, peļkājīte (*Prunella modularis*) un sarkanrīklīte (*Erithacus rubecula*).

23 Abus pieteikumus, ar kuriem *Voore Mets* lūdz piespriest ar mežtehnikas bloķēšanu un pēc tam transportēšanu saistītā kaitējuma, ko tai esot nodarījusi Vides aģentūra, atlīdzināšanu, ciktāl tie skāra šo pieteicēju, *Tallinna Halduskohus* (Tallinas Administratīvā tiesa, Igaunija) noraidīja. *Tallinna Ringkonnakohus* (Tallinas apgabaltiesa, Igaunija) šo nolēmumu atstāja negrozītu.

24 *Lemeks Põlva* iesniegtos pieteikumus, ar kuriem tā lūdza atzīt, ka rīkojumi, kas to skāra, bija prettiesiski, *Tartu Halduskohus* (Tartu Administratīvā tiesa, Igaunija) daļēji apmierināja un atzina, ka 2021. gada 26. maija rīkojums bija prettiesisks – ar tādu pamatojumu, ka citastarp tā neaplūko jautājumu, vai samērīgs ir pilnīgs aizliegums veikt koku ciršanu apmēram pusotra mēneša laikā, ņemot vērā to putnu skaitu, kas ligzdo meža platībās, šo putnu ligzdu būves laiku un šīs pieteicējas pamatlietā intereses un to, ka pēdējā minētā netika uzklausīta. Tomēr *Tartu Ringkonnakohus* (Tartu apgabaltiesa, Igaunija) šo lēmumu, ciktāl ar to bija apmierināti minētie pieteikumi, atcēla.

25 Izskatot *Voore Mets* un *Lemeks Põlva* apelācijas sūdzības, iesniedzējtiesai – *Riigikohus* (Augstākā tiesa, Igaunija) –, pirmām kārtām, ir radies jautājums, vai jēdziens "apzināta rīcība" Putnu direktīvas 5. panta izpratnē ir jāsaprot tāpat kā Dzīvotņu direktīvas 12. panta gadījumā, tas ir, citastarp tādējādi, ka nosacījums par apzinātu rīcību ir uzskatāms par izpildītu ne tikai tad, ja ir pierādīts, ka pārkāpuma izdarītājs ir vēlējies panākt putnu īpatņu nonāvēšanu vai traucēšanu vai to ligzdu vai olu iznīcināšanu vai bojāšanu, bet arī tad, ja ir pierādīts, ka tas vismaz ir rēķinājies ar šādas nonāvēšanas, traucēšanas, apzinātas iznīcināšanas vai bojāšanas iespējamību.

26 Gadījumam, ja tas tā būtu, iesniedzējtiesa, otrām kārtām, vēlas noskaidrot, kādi apstākļi ir pietiekami, lai secinātu, ka tas ar to ir rēķinājies. Šajā ziņā tā uzskata: tas, ka ir sastopams viens putnu pāris uz vienu hektāru, kā, balstoties uz zinātnes datiem, norādīts pirmajos rīkojumos, ne vienmēr pārsniedz slieksni, virs kura ir uzskatāms, ka mežizstrādes veicējs ir rēķinājies ar iespējamību, ka putni tiks nonāvēti vai traucēti vai to ligzdas vai olas tiks iznīcinātas vai bojātas. Turpretī iesniedzējtiesa *a priori* uzskata, ka, sākot no brīža, kad pastāv papildu apstākļi, kas konstatēti nākamajos rīkojumos, katrā ziņā ir uzskatāms, ka tas ir rēķinājies ar iespējamību, ka kailcirtes, kas veiktas ligzdu būves laikā, izraisīs putnu bojāeju un to ligzdu un olu iznīcināšanu. Tomēr varētu rasties jautājums, vai tas, ka tiek veiktas cirtes, var būt uzskatāms par apzinātu nonāvēšanu, traucēšanu, iznīcināšanu vai bojāšanu Putnu direktīvas 5. panta izpratnē, ja nekas neliecina par to, ka cirtes zonā būtu apdraudēta putnu ligzdu būve un ja attiecīgajai darbībai nav mērķa nonāvēt vai traucēt putnus vai drīzāk iznīcināt vai sabojāt to ligzdas. Apstāklis, ka ikvienai putnu sugai ir piemērojams aizsardzības regulējums, ne vienmēr nozīmējot, ka visi putni ir jāaizsargā vienā un tajā pašā veidā. Proti, iesniedzējtiesa norāda, ka Putnu direktīvas 5. pants būtu jāinterpretē teleoloģiski, tas ir, ņemot vērā šīs direktīvas 2. pantā minēto mērķi.

27 Trešām kārtām, ja pamatlietā aplūkojamās cirtes būtu uzskatāmas par nodomu nonāvēt vai traucēt putnus vai drīzāk iznīcināt vai bojāt to ligzdas vai olas, ir nepieciešami – kā norāda iesniedzējtiesa – noskaidrot, vai Putnu direktīvas 9. pants ļauj atkāpties no tās 5. panta a), b) un d) punktā paredzētajiem aizliegumiem.

28 Visbeidzot ceturtām kārtām, iesniedzējtiesa uzskata: tas, ka atkāpes piemērošana nav iespējama vai ir atkarīga no pārāk stingru nosacījumu izpildes, nesamērīguma dēļ varētu būt pretrunā Hartas 16. un 17. pantā nostiprinātajai darījumdarbības brīvībai un pamattiesībām uz īpašumu, un attiecīgā gadījumā rastos jautājums par Putnu direktīvas atbilstību Līgumiem un to, vai tā ir spēkā.

29 Šādos apstākļos *Riigikohus* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzētie aizliegumi ir piemērojami tikai tiktāl, ciktāl tas ir nepieciešams, lai attiecīgo sugu populāciju šīs direktīvas 2. panta izpratnē uzturētu tādā līmenī, kas pirmām kārtām atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras prasībām, tajā pašā laikā ņemot vērā arī saimnieciskās un rekreatīvās prasības, ja vien darbības mērķis nav putnu nonāvēšana vai traucēšana vai to ligzdu vai olu iznīcināšana vai bojāšana?

2) Vai Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punkts kopsakarā ar šīs direktīvas 2. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka šajās tiesību normās aizliegtās darbības putnu vairošanās laikā citastarp tiek apzināti veiktas tad, ja, balstoties uz zinātniskiem datiem un atsevišķu putnu novērojumiem, var uzskatīt, ka mežā, ko paredzēts izcirst pilnā apmērā (kailcirte), ligzdo aptuveni desmit pāri putnu uz hektāru, bet nav konstatēts, ka cirsmas platībā ligzdo nelabvēlīgā stāvoklī esošu putnu sugu īpatņi?

3) Vai Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punkts kopsakarā ar šīs direktīvas 2. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka šajās tiesību normās aizliegtās darbības putnu vairošanās laikā citastarp tiek apzināti veiktas tad, ja, balstoties uz zinātniskiem datiem un atsevišķu putnu novērojumiem, var uzskatīt, ka mežā, kurā paredzēts nocirst tikai daļu koku ([pakāpeniskā] izlases cirte), ligzdo aptuveni desmit pāri putnu uz hektāru, bet nav iemesla uzskatīt, ka cirsmas platībā ligzdotu nelabvēlīgā stāvoklī esošu putnu sugu īpatņi?

4) Vai Putnu direktīvas 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta trešais ievilkums kopsakarā ar šīs direktīvas 2. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir saderīgs tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas pieļauj atkāpes no šīs direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā paredzētajiem aizliegumiem, proti, iespēju veikt kailcirti putnu vairošanās un ligzdošanas laikā, lai izvairītos no ievērojama kaitējuma mežam kā īpašumam?

5) Vai Putnu direktīvas 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta trešais ievilkums kopsakarā ar šīs direktīvas 2. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir saderīgs tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas pieļauj atkāpes no šīs direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā paredzētajiem aizliegumiem, proti, iespēju veikt pakāpenisku izlases cirti putnu vairošanās un ligzdošanas laikā, lai izvairītos no ievērojama kaitējuma mežam kā īpašumam?

6) Ja Putnu direktīva nepieļauj kailcirtes veikšanu putnu vairošanās un ligzdošanas laikā, lai izvairītos no ievērojama kaitējuma mežam kā īpašumam, vai šāds tiesiskais regulējums ir saderīgs ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16. un 17. pantu un ir piemērojams pat tad, ja koku ciršana neietekmē putnu sugas, kuru stāvoklis ir nelabvēlīgs?

7) Ja Putnu direktīva nepieļauj pakāpeniskas izlases cirtes veikšanu putnu vairošanās un ligzdošanas laikā, lai izvairītos no ievērojama kaitējuma mežam kā īpašumam, vai šāds tiesiskais regulējums ir saderīgs ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16. un 17. pantu un ir piemērojams pat tad, ja koku ciršana neietekmē putnu sugas, kuru stāvoklis ir nelabvēlīgs?"

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

30 *Voore Mets* un *Lemeks Põlva* uzskata, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams. Uz visiem uzdotajiem jautājumiem pēc būtības jau esot atbildēts ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumos apvienotajās lietās *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 un C-474/19, EU:C:2020:699) un no 2021. gada 4. marta sprieduma *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 un C-474/19, EU:C:2021:166) neizrietot, ka jēdziens "apzināta rīcība", kas izmantots Putnu direktīvas 5. pantā , būtu jāinterpretē tāpat kā jēdziens, kas izmantots Dzīvotņu direktīvas 12. pantā. Turklāt par to, ka nerodas juridiski sarežģījumi, kuriem būtu nepieciešama Tiesas sniegta interpretācija, liecinot apstāklis, ka neviena cita dalībvalsts, izņemot Igaunijas Republiku, nav, pamatojoties uz normām, ar kurām transponēta Putnu direktīva, apturējusi ciršanas darbību pavasara un vasaras sezonā mežos, kuri paredzēti izmantošanai mežsaimniecībā un uz kuriem neattiecas aizsardzība nolūkā nodrošināt putnu saglabāšanu. *Voore Mets* piebilst, ka aplūkojamā strīda izvērtēšana Tiesā izraisīšot samērīga pamatlietas izskatīšanas termiņa pārsniegšanu.

31 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesām ir visplašākās iespējas vērsties Tiesā ar jautājumu par atbilstošo Savienības tiesību normu interpretāciju. Tikai valsts tiesa, kura iztiesā strīdu, kura vienīgā zina savas valsts tiesības un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt gan to, cik lielā mērā ir vajadzīgs prejudiciālais nolēmums, lai šī tiesa varētu taisīt savu spriedumu, kā arī to, cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Līdz ar to, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību, Tiesai principā ir par tiem jālemj. No tā izriet, ka uz valsts tiesu uzdotajiem jautājumiem ir attiecināms atbilstības pieņēmums. Atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesību apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdoto jautājumu (spriedums, 2021. gada 9. septembris, *GE Auto Service Leasing*,, C-294/20, EU:C:2021:723, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 No tā izriet: tādēļ pat ar pieņēmumu, ka atbildi uz prejudiciālajiem jautājumiem esot iespējams izsecināt no ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumiem apvienotajās lietās *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 un C-474/19, EU:C:2020:699) un 2021. gada 4. marta sprieduma *Föreningen Skydda Skogen* (C-473/19 un C-474/19, EU:C:2021:166) un ka tā nerada nekādus juridiskus sarežģījumus, tas neizraisa lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību.

33 Proti, vispirms, pat tad, ja attiecīgais tiesību jautājums ir izspriests Tiesas judikatūrā, valstu tiesai joprojām ir neierobežotas tiesības vērsties Tiesā, ja tā to uzskata par lietderīgu, un tas, ka Tiesa jau ir interpretējusi tiesību normas, kuru interpretēšana tiek lūgta, neliedz Tiesai spriest no jauna (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, 37. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra) un, turpinot, valsts tiesai nebūt nav aizliegts uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus, uz kuriem atbilde – kāda pamatlietas dalībnieka skatījumā – nerada nekādas pamatotas šaubas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 24. februāris, *Viva Telecom Bulgaria*, C-257/20, EU:C:2022:125, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 No šā sprieduma 31. punktā minētās judikatūras izriet arī tas, ka dalībvalsts tiesā notiekošās tiesvedības ilgums nav nozīmīgs, novērtējot tāda lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, ko dalībvalsts tiesa iesniegusi, pamatojoties uz LESD 267. pantu.

35 Šo atziņu neatspēko apstāklis, ka gan iesniedzējtiesai, gan Tiesai ir pienākums ievērot vispārīgo tiesību principu, ka ikvienai personai ir tiesības uz to, lai tās lieta tiktu izskatīta samērīgā termiņā, kurš pārņemts 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 6. panta 1. punktā, kā arī Hartas 47. pantā.

36 Proti, ar ECPAK 6. panta 1. punktu garantēto tiesību interpretācija, ko sniegusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, ir uzskatāma par aizsardzības minimuma slieksni, kas Tiesai ir jāņem vērā, interpretējot attiecīgās tiesības, kas minētas Hartas 47. pantā, atbilstoši tās 52. panta 3. punktam (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 26. septembris, *Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg*, C-432/23, EU:C:2024:791, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 Tomēr no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka, lai konstatētu, vai dalībvalsts tiesā notiekošas tiesvedības ilgums neatbilst ECPAK 6. panta 1. punktā paredzētajām tiesībām, neņem vērā, cik ilgi norit tiesvedība uz LESD 267. panta pamata. Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka, ja tās termiņš tiktu ņemts vērā, tiktu aizskarta ar 267. pantu izveidotā sistēma un mērķis, kāds būtībā izvirzīts minētajam 267. pantam (ECT, 1998. gada 26. februāris, *Pafitis* u.c. pret Grieķiju, CE:ECHR:1998:0226JUD002032392, 95. punkts, un ECT, 2003. gada 30. septembris, *Koua Poirrez* pret Franciju, CE:ECHR:2003:0930JUD004089298, 61. punkts).

38 Līdz ar to šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

39 Vispirms ir jānorāda, ka *Voore Mets* rakstveida apsvērumos Tiesa tiek aicināta atbildēt uz jautājumiem, kuri atšķiras no iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem.

40 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 267. pantu valsts tiesai, nevis pamatlietas dalībniekiem ir jāvēršas Tiesā. Tātad iespēja formulēt Tiesai uzdodamos jautājumus ir dota vienīgi valsts tiesai, un pamatlietas dalībnieki nevar mainīt to saturu (spriedums, 2015. gada 6. oktobris, *T-Mobile Czech Republic* un *Vodafone Czech Republic*, C-508/14, EU:C:2015:657, 28. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

41 No tā izriet: tas, ka tiktu sniegtas atbildes uz pamatlietas dalībnieku uzdotajiem jautājumiem, nebūtu saderīgs ar lomu, kas Tiesai uzticēta ar LESD 267. pantu. Turklāt tas būtu pretrunā Tiesas pienākumam dalībvalstu valdībām un ieinteresētajām personām nodrošināt iespēju iesniegt apsvērumus atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantam, ņemot vērā, ka saskaņā ar šo normu ieinteresētajām personām tiek paziņots tikai iesniedzējtiesas lēmums (spriedums, 2015. gada 6. oktobris, *T-Mobile Czech Republic* un *Vodafone Czech Republic*, C-508/14, EU:C:2015:657, 29. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

42 Līdz ar to nav nepieciešams atbildēt uz jautājumiem, kurus Tiesai uzdevusi *Voore Mets*.

Par pirmo jautājumu

43 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja vien cilvēku darbība netiek veikta ar nolūku panākt putnu sagūstīšanu, nonāvēšanu vai traucēšanu vai to ligzdu vai olu iznīcināšanu vai bojāšanu, šajā normā paredzētie aizliegumi ir piemērojami tikai tiktāl, ciktāl tie ir nepieciešami, lai attiecīgās putnu

sugas populāciju – šīs direktīvas 2. panta izpratnē – uzturētu līmenī vai tuvinātu līmenim, kas citastarp atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras vajadzībām, vienlaikus ņemot vērā arī saimnieciskās un rekreatīvās vajadzības.

44 Ar Putnu direktīvas 5. pantu dalībvalstīm ir uzlikts pienākums, neierobežojot šīs direktīvas 7. un 9. pantu, veikt pasākumus, kas nepieciešami, lai ieviestu visu putnu sugu, kas minētas šīs direktīvas 1. pantā, aizsardzības vispārīgu regulējumu. Saskaņā ar šīs direktīvas 5. panta a), b) un d) punktu šis regulējums citastarp ietver aizliegumu, pirmkārt, "jebkādā veidā apzināti nonāvēt vai sagūstīt putnus", otrkārt, "apzināti iznīcināt vai bojāt putnu ligzdas un olas vai pārvietot to ligzdas" un, treškārt, "apzināti traucēt putnus, jo īpaši vairošanās un ligzdošanas laikā, ja šādi traucējumi būtiski skar šīs direktīvas mērķus".

45 Pirmām kārtām, gan no Putnu direktīvas 5. panta formulējuma kopsakarā ar šīs direktīvas 1. panta 1. punktu, gan no 5. panta konteksta, kā arī šīs direktīvas nolūka un mērķa izriet, ka pēdējā minētajā pantā paredzētie aizliegumi ir piemērojami ikvienai putnu sugai, kas sastopama brīvā dabā savvaļā to dalībvalstu Eiropas teritorijā, uz kurām attiecas Līgums, turklāt šo aizliegumu piemērošana attiecas ne tikai uz konkrētām putnu sugām vai sugām, kas apdraudētas konkrētā līmenī vai kuru populācijas liecina par apjoma samazināšanos ilgtermiņā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 4. marts, *Föreningen Skydda Skogen*, C-473/19 un C-474/19, EU:C:2021:166, 36., 37. un 45. punkts).

46 Otrām kārtām, attiecībā uz Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā iekļauto nosacījumu par apzinātu rīcību ir jānorāda, ka, interpretējot Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a)–c) apakšpunktu, kur paredzēti aizliegumi, kas analogi Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā minētajiem aizliegumiem, Tiesa ir nospriedusi, ka, lai šis nosacījums būtu izpildīts, ir jāpierāda, ka šīs darbības veicējs ir vēlējies aizsargātās dzīvnieku sugas īpatņa sagūstīšanu, nonāvēšanu vai traucēšanu vai olu iznīcināšanu vai vismaz ir pieļāvis šādas sagūstīšanas, nonāvēšanas, traucēšanas vai iznīcināšanas iespējamību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 4. marts, *Föreningen Skydda Skogen*, C-473/19 un C-474/19, EU:C:2021:166, 51. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

47 Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ņemot vērā Savienības tiesību sistēmas vienotības un saskaņotības prasības, vienā un tajā pašā jomā pieņemtajos aktos izmantotajiem jēdzieniem ir jābūt vienai un tai pašai nozīmei (spriedums, 2024. gada 21. marts, *Marvesa Rotterdam*, C-7/23, EU:C:2024:257, 35. punkts un tajā minētā judikatūra). Ņemot vērā līdzību starp Dzīvotņu direktīvas 12. panta tekstu, no vienas puses, un Putnu direktīvas 5. panta tekstu, no otras puses, šo pantu lomu attiecīgajā regulējuma kontekstā minētajā 5. pantā izmantotais jēdziens "apzināta rīcība" ir jāinterpretē tāpat kā jēdziens, ko Tiesa interpretējusi saistībā ar Dzīvotņu direktīvas 12. pantu.

48 Turklāt ir jāņem vērā apstāklis, ka jēdziena "apzināta rīcība" – šā sprieduma 46. punkta izpratnē – interpretācija izriet no 2002. gada 30. janvāra sprieduma Komisija/Grieķija (C-103/00, EU:C:2002:60, 34.–36. punkts) un 2006. gada 18. maija sprieduma Komisija/Spānija (C-221/04, EU:C:2006:329, 71. punkts). Līdz ar to var izsecināt, ka Savienības likumdevējs, 2009. gadā pieņemot Putnu direktīvu, bet atturoties precizēt šīs direktīvas 5. pantā minēto nosacījumu par apzinātu rīcību, lai citastarp izslēgtu no tā piemērošanas jomas darbību, kura netiek veikta ar nolūku panākt putnu sagūstīšanu, nonāvēšanu vai traucēšanu vai to ligzdu vai olu iznīcināšanu vai bojāšanu, vēlējās, lai šim nosacījumam būs tāda pati nozīme kā Dzīvotņu direktīvas 12. panta kontekstā.

49 No tā izriet, ka Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā paredzētie aizliegumi ir piemērojami ne tikai cilvēku darbībai, kuras nolūks ir putnu sagūstīšana, nonāvēšana vai traucēšana vai to ligzdu vai olu iznīcināšana vai bojāšana, bet arī cilvēku darbībai, kurai gan nav šāda acīmredzama nolūka, tomēr tā nozīmē rēķināšanos ar šādas sagūstīšanas, nonāvēšanas, traucēšanas, iznīcināšanas vai bojāšanas iespējamību.

50 Trešām kārtām, attiecībā uz jautājumu, vai tad, ja cilvēku darbība acīmredzami netiek veikta ar nolūku panākt putnu sagūstīšanu, nonāvēšanu vai traucēšanu vai to ligzdu vai olu iznīcināšanu vai bojāšanu, Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā paredzētie aizliegumi ir piemērojami tikai tiktāl, ciktāl tas ir nepieciešams, lai attiecīgās putnu sugas populāciju šīs direktīvas 2. panta izpratnē skaitliski uzturētu līmenī vai tuvinātu līmenim, kas citastarp atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras vajadzībām, vienlaikus ņemot vērā arī saimnieciskās un rekreatīvās vajadzības, ir konstatējams, ka vienīgi minētās direktīvas 5. panta d) punktā ir paredzēts, ka tajā minētais aizliegums, proti, aizliegums apzināti traucēt putnus, it īpaši pārošanās un ligzdošanas laikā, ir piemērojams, "ja šādi traucējumi būtiski skar [Putnu direktīvas] mērķus".

51 Attiecībā uz šā nosacījuma tvērumu nākas atgādināt, ka Putnu direktīvas nolūks, kā izriet no tās 1. panta kopsakarā ar tās 3., 5., 7. un 8. apsvērumu, ir aizsargāt, pārvaldīt un regulēt visas putnu sugas, kas sastopamas brīvā dabā savvaļā to dalībvalstu teritorijā Eiropā, kurām piemērojami Līgumi, lai nodrošinātu to kā Eiropas tautu mantojuma saglabāšanu, īstenojot ilgtermiņa aizsardzību, proti, uzturot vai atjaunojot to dzīvotņu pietiekamu daudzveidību un izplatību. Ņemot vērā šo nolūku, saskaņā ar šīs direktīvas 2. pantu kopsakarā ar tās 10. apsvērumu dalībvalstīm ir pienākums veikt jebkurus pasākumus, kas nepieciešami, lai šīs putnu sugas populāciju uzturētu līmenī vai tuvinātu līmenim, kas citastarp atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras vajadzībām, vienlaikus ņemot vērā arī saimnieciskās un rekreatīvās vajadzības, un līdz ar to tās statuss būtu kvalificējams kā apmierinošs. Tātad iestarpinājums "ja šādi traucējumi būtiski skar [Putnu direktīvas] mērķus", ko ietver minētās direktīvas 5. panta d) punkts, ņemot vērā šīs normas, jāinterpretē tādējādi, ka traucējumi, it īpaši vairošanās un ligzdošanas laikā, ir jāaizliedz, ciktāl tie būtiski skar mērķi uzturēt pietiekamā līmenī vai tuvināt šādam līmenim minētās putnu sugas populāciju.

52 Turpretī Putnu direktīvas 5. panta a) un b) punktā nav minēts nosacījums, kas būtu analogs nosacījumam, kuru ietver minētais iestarpinājums šīs direktīvas 5. panta d) punktā.

53 Tātad, tā kā Putnu direktīvas 5. panta a) un b) punkts neietver nosacījumu, kas būtu analogs nosacījumam, kuru ietver šīs direktīvas 5. panta d) punkts, un ņemot vērā šā sprieduma 46.–49. punktā izklāstīto vērtējumu, ir uzskatāms, ka 5. panta a) un b) punktā minēto aizliegumu piemērošana nav atkarīga no šāda nosacījuma izpildes, turklāt neatkarīgi no tā, vai attiecīgajai cilvēku darbībai ir tāds nolūks kā putnu sagūstīšana vai nonāvēšana vai to ligzdu vai olu iznīcināšana vai bojāšana.

54 Līdz ar to atšķirībā no Putnu direktīvas 5. panta d) punkta šīs direktīvas 5. panta a) un b) punkts neizslēdz no tā piemērošanas jomas tādu cilvēku darbību, kas nav saistīta ar risku, ka tā būtiski skars mērķi putnu sugas populāciju uzturēt pietiekamā līmenī vai tuvināt šādam līmenim, un līdz ar to pārbaude par cilvēku darbības ietekmi uz attiecīgās putnu sugas populācijas skaitlisko līmeni nav nozīmīga pēdējā minētajā normā paredzēto aizliegumu piemērošanai.

55 Turpretī šāda pārbaude ir nozīmīga atkāpēm no šiem aizliegumiem, kas noteiktas, pamatojoties uz Putnu direktīvas 9. pantu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2021. gada 4. marts, *Föreningen Skydda Skogen*, C-473/19 un C-474/19, EU:C:2021:166, 58. punkts).

56 Proti, tieši veicot šo atkāpju pārbaudi, citastarp ir jānovērtē gan aplūkojamās darbības ietekme uz attiecīgo putnu sugu populāciju apjomu, gan šīs darbības nepieciešamība, kā arī alternatīvi risinājumi, kas dod iespēju sasniegt minētās atkāpes pamatošanai norādīto mērķi, lai pārliecinātos par lūgtās atkāpes samērīgumu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2021. gada 4. marts, *Föreningen Skydda Skogen*, C-473/19 un C-474/19, EU:C:2021:166, 59. punkts).

57 Ņemot vērā izklāstīto apsvērumu kopumu, uz pirmo jautājumu ir jāatbild šādi: Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punkts jāinterpretē tādējādi, ka vienīgi 5. panta d) punktā minētais aizliegums ir piemērojams, ciktāl nepieciešams, lai izvairītos no traucējumiem, kuri varētu būtiski skart šīs direktīvas 2. pantā minētā mērķa sasniegšanu, ikvienas putnu sugas populāciju, kas sastopama brīvā dabā savvaļā to dalībvalstu teritorijā Eiropā, kurām piemērojami Līgumi, uzturēt līmenī vai tuvināt līmenim, kas citastarp atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras vajadzībām, vienlaikus ņemot vērā arī saimnieciskās un rekreatīvās vajadzības. Turpretī minētās direktīvas 5. panta a) un b) punktā minēto aizliegumu piemērošana nav atkarīga no šāda nosacījuma izpildes, pat ja attiecīgās cilvēku darbības mērķis nav putnu sagūstīšana vai nonāvēšana vai to ligzdu vai olu iznīcināšana vai bojāšana.

Par otro un trešo jautājumu

58 Ar otro un trešo jautājumu, kas būtu jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja, balstoties uz zinātnes datiem un novērojumiem par dažādiem putniem, var uzskatīt, ka mežā, kurā ir paredzēts veikt koku pilnīgu ciršanu (kailcirti) vai to daļēju ciršanu (retināšanu), atrodas ligzdas aptuveni desmit pāriem putnu uz vienu hektāru, bez nepieciešamības pierādīt, ka cirtes zonā ligzdotu nelabvēlīgā aizsardzības statusā esošas putnu sugas, uz šādas cirtes veikšanu putnu pārošanās un ligzdošanas laikā attiecas šajā normā paredzētie aizliegumi.

59 Pirmām kārtām, attiecībā uz apstākli, ka zinātnes dati un novērojumi par dažādiem aplūkojamajiem putniem neliecina par to, ka attiecīgajās meža platībās ir sastopamas putnu sugas ar nelabvēlīgu aizsardzības statusu, nākas atgādināt – kā izriet no šā sprieduma 45. punkta –, ka Putnu direktīvas 5. panta piemērošanas joma aptver ne tikai putnu sugas, kurām ir tāds aizsardzības statuss.

60 Otrām kārtām, ja tas, ka ligzdo aptuveni desmit pāri putnu uz vienu hektāru, tiek konstatēts mežā, kurā paredzēts veikt mežizstrādes darbus, apstāklis, ka putnu pārošanās un ligzdošanas laikā tur tiek veiktas kailcirtes un izlases cirtes, liecina par rēķināšanos ar iespējamību, ka šajā laikposmā putni tiks nonāvēti vai traucēti vai to ligzdas vai to olas tiks iznīcinātas vai bojātas. Tātad, kā jau konstatēts sprieduma 46.–56. punktā, uz darbību, ar ko paredzēts veikt šādu ciršanu, jebkurā gadījumā attiecas Putnu direktīvas 5. panta a) un b) punktā paredzētie aizliegumi un – ciktāl šādas rīcības radītie traucējumi būtiski skar mērķi putnu sugas populāciju uzturēt pietiekamā līmenī vai tuvināt šādam līmenim – arī šīs direktīvas 5. panta d) punktā minētais aizliegums.

61 Trešām kārtām, atbilstoši LESD 191. panta 2. punktā nostiprinātajam piesardzības principam nešķiet nepamatoti konstatējumu, ka ligzdo konkrēts putnu pāru skaits uz vienu hektāru, balstīt uz zinātnes datiem un novērojumiem par dažādiem putniem, konkrētāk – kā šajā gadījumā – par meža tipu un vecumu, kā arī par dažu īpatņu identificēšanu attiecīgajos zemesgabalos veiktas pārbaudes laikā.

62 Ņemot vērā izklāstīto apsvērumu kopumu, uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild šādi: Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punkts jāinterpretē tādējādi, ka, ja, balstoties uz zinātnes datiem un novērojumiem par dažādiem putniem, var uzskatīt, ka mežā, kurā paredzēts veikt koku pilnīgu ciršanu (kailcirti) vai daļēju ciršanu (retināšanu), ligzdo aptuveni desmit pāri putnu uz vienu hektāru un ja nav pierādīta nelabvēlīgā aizsardzības statusā esošas putnu sugas ligzdošana cirtes zonā, uz šādas cirtes veikšanu putnu pārošanās un ligzdošanas laikā attiecas šīs direktīvas 5. panta a) un b) punktā paredzētie aizliegumi un, ja tās radītie traucējumi būtiski skar mērķi attiecīgās putnu sugas populāciju uzturēt pietiekamā līmenī vai tuvināt šādam līmenim, arī šīs direktīvas 5. panta d) punktā minētais aizliegums.

Par ceturto–septīto jautājumu

63 Ar ceturto līdz septīto jautājumu, kas būtu jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Putnu direktīvas 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta trešais ievilkums kopsakarā ar šīs direktīvas 2. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu dalībvalsts regulējumu, kas ļauj atkāpties no minētās direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā paredzētajiem aizliegumiem, lai veiktu kailcirtes vai izlases cirtes putnu pārošanās un ligzdošanas laikā, lai izvairītos no nopietna kaitējuma mežam kā īpašuma veidam un – pretējā gadījumā –, ja šī direktīva ir saderīga ar Hartas 16. un 17. pantu.

64 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka Tiesai nav jāsniedz konsultatīvs viedoklis par vispārīgiem vai hipotētiskiem jautājumiem (spriedums, 2022. gada 20. oktobris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Cilvēku tirdzniecības upura izraidīšana), C-66/21, EU:C:2022:809, 82. punkts un tajā minētā judikatūra).

65 Šajā ziņā ar Putnu direktīvas 9. panta 1. punkta a) apakšpunkta trešo ievilkumu dalībvalstīm ir ļauts atkāpties no šīs direktīvas 5. pantā paredzētajiem aizliegumiem, citastarp lai izvairītos no nopietna kaitējuma mežiem.

66 Turklāt šķiet, ka Igaunijas tiesību sistēmā šāda atkāpe var tikt piešķirta Vides aģentūras atļaujas veidā uz *LKS* 55. panta 3.–5.[1] punkta pamata.

67 Taču šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu neizriet, ka pieteicējas pamatlietā lūdza Igaunijas iestādes dot tām iespēju atkāpties no Putnu direktīvas 5. panta a), b) un d) punktā paredzētajiem aizliegumiem, piešķirot tām atļaujas *LKS* 55. panta 3.–5.[1] punkta izpratnē. Turklāt konkrēti saistībā ar *AS Lemeks Põlva* no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka apelācijas tiesvedībā tika konstatēts, ka tā nebija norādījusi, ka pastāvētu viens no šajā normā minētajiem atkāpes iemesliem.

68 Tā kā ceturtais līdz septītais jautājums tāpēc ir hipotētiski, tie ir nepieņemami.

Par tiesāšanās izdevumiem

69 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies saistībā ar apsvērumu iesniegšanu Tiesai un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību 5. panta a), b) un d) punkts**

jāinterpretē tādējādi, ka

vienīgi 5. panta d) punktā minētais aizliegums ir piemērojams, ciktāl nepieciešams, lai izvairītos no traucējumiem, kas varētu būtiski skart šīs direktīvas 2. pantā minētā mērķa sasniegšanu, ikvienas putnu sugas populāciju, kas sastopama brīvā dabā savvaļā to dalībvalstu teritorijā Eiropā, kurām piemērojami Līgumi, uzturēt līmenī vai tuvināt līmenim, kāds citastarp atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras vajadzībām, vienlaikus ņemot vērā arī saimnieciskās un rekreatīvās vajadzības. Turpretī šīs direktīvas 5. panta a) un b) punktā minēto aizliegumu piemērošana nav atkarīga no šāda nosacījuma izpildes, pat ja attiecīgās cilvēku darbības mērķis nav putnu sagūstīšana vai nonāvēšana vai to ligzdu vai olu iznīcināšana vai bojāšana.

2) **Direktīvas 2009/147 5. panta a), b) un d) punkts**

jāinterpretē tādējādi, ka,

ja, balstoties uz zinātnes datiem un novērojumiem par dažādiem putniem, var uzskatīt, ka mežā, kurā paredzēts veikt koku pilnīgu ciršanu (kailcirti) vai daļēju ciršanu (retināšanu), ligzdo aptuveni desmit pāri putnu uz vienu hektāru un ja nav pierādīta nelabvēlīgā aizsardzības statusā esošas putnu sugas ligzdošana cirtes zonā, uz šādas cirtes veikšanu putnu pārošanās un ligzdošanas laikā attiecas šīs direktīvas 5. panta a) un b) punktā paredzētie aizliegumi un, ja tās radītie traucējumi būtiski skar mērķi attiecīgās putnu sugas populāciju uzturēt pietiekamā līmenī vai tuvināt šādam līmenim, arī šīs direktīvas 5. panta d) punktā minētais aizliegums.

[Paraksti]